

Ramón Balderas Sánchez

‘In Amsterdam ben ik weer Mexicaan geworden’

Hij is opgeleid als klassiek contrabassist. Maar Ramón Balderas is ook entrepreneur, mariachizanger, impresario en directeur van Días Latinos, het Latijns-Amerikaanse muziekfestival in Amersfoort.

TEKST: JOS SCHURING | FOTO'S: JOS SCHURING, SANNE SCHOUWINK EN P. RUEDA

Als mariachi-
muzikant heeft
Balderas alle
directiekamers
in Nederland
gezien, van
Akzo Nobel tot
KLM en Philips

'Toen ik 21 was werkte ik in Mexico-stad

bij het Orquesta Sinfónica del Estado de México met Enrique Bátiz als dirigent. Ik was promotor en dat ging me goed af. De zalen zaten vol. Maar mijn vriend Andrés, een vluchteling uit Chili, ging naar Parijs om clavecimbel aan het conservatorium te studeren. Hij wilde dat ik meekwam. Zijn vader ging zes maanden in Angola werken en we konden in zijn appartement wonen. Dus ik ging mee, maar moest nog wel auditie doen. Mij werd gezegd dat ik wel talent had, maar eerst nog maar wat moest oefenen. Dat deed ik en tussendoor schnabbelde ik wat of ging ik druiven plukken. Ik deed bij orkesten veel remplaçanten-werk, soms met grote dirigenten als Riccardo Muti en Daniel Barenboim.'

Zonder papieren

'In Parijs leerde ik veel mensen kennen, ik werd er door een familie geadopteerd en na drie jaar alsnog aan het conservatorium toegelaten. Maar de liefde bracht me naar Amsterdam. Ik was wel behoorlijk verfranst, maar doordat ik hier weer veel latino's en landgenoten ontmoette, werd ik hier weer Mexicaan. Ik had moeite om in een orkest te komen omdat ik geen werkvergunning had. Dus speelde ik veel in restaurants als El Gaucho en El Pacífico in de Warmoesstraat. Ik zong klassiekers als *Girl from Ipanema*, *Guantanamera* en zelfs *Una Paloma Blanca*. Ik verdiende goed, soms wel 250 gulden op een avond. Later deed ik nog een tijdje culturele studies, maar dat maakte ik niet af omdat ik toen Latin Swing Productions ging opzetten. Ik organiseerde culturele evenementen en concerten en bemiddelde voor artiesten uit Latijns-Amerika maar ook voor salsaorkest Rumbatá, Lucas van Merwijk en Carel Kraayenhof die toen nog speelde met Sexteto Canyengue.'

Ambassadeur van de mariachi

Balderas is een groot fan van de mariachimuziek en richtte in Nederland Mariachi Tierra Caliente op. Jaren later riep de beroemde Mexicaanse schrijver Carlos Fuentes deze band uit tot de beste vertolker van Mexicaanse muziek in Europa. En dat terwijl Balderas er eigenlijk alleen voor de lol mee was begonnen. 'Op Koninginnedag 1986 gingen we met drie Mexicanen en een Colombiaan muziek maken. Dat is uit de hand gelopen. Na een jaar of vijf speelden we heel erg veel, soms wel drie keer op een dag.' Trompet, viool, guitarrón (Mexicaanse basgitaar), gitaar en vihuela (luitachtige gitaar) zijn de belangrijkste instrumenten in de mariachi. 'De muziek is afkomstig van het platteland en is door de jaren heen met de mensen mee naar de stad verhuisd. In Mexico werd het bij filmmakers in de jaren dertig en vogue om films op te luisteren met mariachimuziek, maar de cineasten vonden wel dat de muzikanten er goed moesten uitzien, dus toen kwamen de mooie kostuums. Door al die films is de mariachi destijds in Mexico heel erg populair geworden. Het is een zeer uitgesproken muziekstijl waarin door de jaren heen de zang steeds belangrijker werd. De *charro cantor*, ofwel de zingende landheer, werd emblematisch voor het genre. Deze *charros* waren van oorsprong veehouders die zich hadden opgewerkt tot landbezitters. Hoe lang de traditie teruggaat, weet niemand precies, maar het is aannemelijk dat deze muziek ontstond in de 17^e eeuw, de tijd van de kolonisatie.

Te zien tijdens Días Latinos: Cubop City Big Band, Beatriz Aguiar en Zule Max

Feitelijk is mariachi een barokke muziekvorm met verschillende maatsoorten, zoals de zesachtste en driekwartsmaat. Mariachi klinkt erg simpel, maar is dat dus helemaal niet. Je moet je instrument heel goed beheersen.'

Concerten op Soestdijk

Er wordt wel gezegd dat mariachi zo sterk geworteld is in traditie dat, net als bij flamenco, nieuwe ontwikkelingen nauwelijks een kans krijgen. 'Dat is waar. Muziek met veel traditie is per definitie conservatief, maar tegelijkertijd wordt deze muziek nog steeds veel gespeeld. In zekere zin is het folklore, maar je kunt je afvragen of dat erg is.' Balderas is een vlotte prater met een charmante glimlach die mensen snel voor zich inneemt en goed kan ritselen. Dat blijkt ook als hij Prins Bernhard ontmoet met wie hij het goed kan vinden. 'In 1989 kwam ik hem tegen op de Mexicaanse ambassade. Hij was niet alleen een liefhebber van mariachi, maar ook een kenner. We hebben vaak op Paleis Soestdijk gespeeld en zo kwam van het een het ander. We speelden heel veel voor mensen uit het bedrijfsleven, soms op kleine feestjes voor maar twaalf mensen. We hebben destijds alle directiekamers in Nederland wel gezien, van Akzo Nobel tot aan KLM en Philips.' Toen Bernhard 80 jaar werd, mocht Balderas voor de NOS een muziekprogramma samenstellen. 'Ik heb Maria de Lourdes, een superster in Mexico, uitgenodigd. Met haar hebben we ook een cd gemaakt. Dat was absoluut een van de hoogtepunten met Mariachi Tierra Caliente.'

Latin, film en kunst in Amersfoort

Sinds kort is Balderas directeur van het Latijns-Amerikaanse muziekfestival Días Latinos. 'Geweldig vind ik dat. Dit festival biedt me een goede kans om mensen in Nederland de muziek te laten horen waar ik zo van houd. We hebben zeventig optredens op zeven podia, we verwachten honderdduizend mensen. Días Latinos is een venster op de muzikale rijkdom van Latijns-Amerika. Zoveel muziekstijlen tegelijk zie je niet op andere festivals. Het is voor mij een mogelijkheid om alles te etaleren: van folklore tot hedendaagse muziek, canciones, tango, salsa, son, cumbia, alles kun je zien en horen tijdens de Días Latinos. Onder de naam 'Caravana Latina' zal op vrijdag 19 augustus voor het eerst een kroegentocht plaatsvinden. We werken met een beperkt budget, maar willen het festival toch gratis houden om zoveel mogelijk mensen te bereiken. We programmeren zo weinig mogelijk artiesten uit het buitenland omdat dat vaak te kostbaar is. Maar dat is geen probleem. Er is heel veel aanbod van Latijns-Amerikaanse muziek in Nederland en het artistieke niveau is buitengewoon hoog.'

De vijf favoriete latin songs van Ramón Balderas

1 La Negra is na het volkslied, de meeste Mexicaanse song en wordt gespeeld bij elk grote nationaal evenement

2 Bésame Mucho van Consuelo Velázquez, een van de weinige vrouwelijke componisten uit Mexico en een icoon van de Mexicaanse muziek

3 Gracias a la vida van Violeta Parra, grondlegger van de Nueva Canción Chilena en dé muzikale stem van de sociaal-politieke beweging in Chili.

4 Garota d'Ipanema van Carlos Jobim, nog altijd een van de mooiste liedjes uit Brazilië, zeer zwoel, zeer sensueel, een ode aan de schoonheid van de vrouw

5 Pedro Navaja van Rubén Blades, een van de bekendste salsanummers ooit, schetst een prachtig beeld van het harde leven in Midden-Amerika

Días Latinos 70 optredens op zeven podia in Amersfoort, 19-21 augustus

Het grootste festival van Latijns-Amerikaanse muziek in Nederland is gratis. Drie dagen lang verandert de Amersfoortse binnenstad in een groot muziekfeest. Met onder meer: Izaline Callister, Ronald Sniijders, bandoneonist Carel Kraayenhof, Cubop City Big Band, Beatriz Aguiar, Zule Max, een 12-koppige all female salsaband! de Tropical All Stars en Axioma. In Theater de Lieve Vrouw draaien vier films uit Zuid-Amerika en in het LAKMA, het eerste museum in Europa voor Latijns-Amerikaanse kunst, is een installatie van de Argentijnse kunstenaar Micaela Tettamanti. www.diaslatinos.nl